

„Tasuleekide“ lavaesituslikust küljest

Pärast esimesi vaimustusaplause kesksuvisel hooajalõpul on „Tasuleegid“ astunud vähenemata menuga uude hooaega. Meie esimene nõukogude ooper on leidnud kiitvat tunnustust muusikaasjatundjailt, on haaranud meie teatripubliku arvukaid ridu ja on saanud sooja vastukõla osaliseks oma rahva südames. Ja kui me täname kirjanikku sõnades üteldud sisu ja heiloojat võimsa, muusikas väljendatud karakteristika ning tunneteavalduse eest, siis peatugem hetkeks ka selle osa juures, milline on olnud laval vahendajana looja ja kunstinautija, autorite ja teatripubliku vahel.

Mehis — B. Hansen

Kui teater „Estonia“ asus ooperi „Tasuleegid“ lavastamisele, siis seda täie teadmiseega, et anda väärtuslikule omaloomingule vastav hoolikas lavastus. Kuid teadlik oldi sellestki, et praegused „Estonia“ veel üpris napid lavamöötted võivad pakkuda üksnes eelproovi sellele esietendusele, mida teostatakse kunagi hoopis avaramal ja täiuslikumal laval. Sest alles siis leiaksid massistseenid oma täielikku rakendamist ja alles siis saaks võimas muusika kooskõlastuda rambivalguses antud suurejooneliste elukujutlustega.

Kui hellitame lootusi, oleme koguni veendunud, et „Tasuleegid“ elustub kord võimalusteküllasel suurlaval, võime leida täna küllalt head selles, mida on saavutatud dikteeriva lavaruumi tagasihoidlikes tingimustes. Nii lavastaja kui ka solistid on endid tublilt pingutanud, et anda võimete ja võimaluste kohaselt parimat. Üldjoonis on see ka õnnestunud.

Seistes kõigepealt vastamisi lavastaja Eino Uuli tööga, ei jää siin palju juurde soovida. Rüütlite toores ülbus ja inetu vägivald on kujukalt seatud vastamisi talurahva argielu kaunit

motiividega. On sisse võetud terve hulk muistseid kombeid, mis ühelt poolt illustreerivad tegevustikku laval, teiselt poolt aga aitavad rõhutada meie esivanemate kaugel sajandite-eelset iseseisvust nii majanduslikul kui ka kultuurilisel alal. Lavastaja on küllalt ettevaatlikult suhtunud etnograafiliste elementide sissetoomisse, on välditud nende koormavaks muutumist ja arvestades osaliste tihedat kokkusuutust laval, on see selliselt hästi tehtud. Mee-nutades aga eesti muistsete pulmade kommeterikkust, tuleks siin avaramate võimaluste juures taotella suurema järjekindluse ja täiuslikkusega pulmakommete käsitlemist. Pisimärkusena käesoleva lavastuse raames olgu mainitud, et muistsete pulmade ajal, kui oli tegemist vähegi jõukama taluga, ei piiratud kingituste jagamisega lähemale sugulastele, vaid kingitustest (sukapaelad, vöörihmad, kindad jne.) sai osa rohke hulk pulmalisigi. Selles mõttes ei vasta nimetatud osa pulmakombeist Mehise talu väärikusele.

Hea järjekindlusega on lavastaja rõhutanud järliöö kaasagsete eestlaste sisemist uhkust, kainet mõtlemist ja võimsat vabadusearmastust. See polnud orja kibestunud viha, vaid vaba rahva õiguse nõudmine, julge väljastumine iseenda ja oma maa kaitseks. Selline tõlgitus võibki ainult sobiv olla „Tasuleekide“ herolilise laadile.

Lavatehniliselt raskeimaks kujunesid „Estonia“ laval võitlusseenid. Võrreldes möödunud hooajalõpu etendusi hiljutinähtutega, leiame õnnestunud ümberseadmisi viimaste kasuks. Sirje rõõvimine ja sellega ühendatud võitlusmoment oli viimati antud kujul kahtlemata hoopis parem. Samuti läks nüüd viimase pildi taluppegade lossi tungimine hoopis ladusamalt. Ja võib loota veelgi täienemist üksikstseenide detailseis lahendumistes.

Mis puutub solistide mängulisse tõlgitusse, siis nagu tavaliselt, andis seegi kord ENSV teeneline kunstnik Elsa Maasik kõige läbituntuma tõlgituse. Tema Saimas oli karske, kuid sügavatundeline armastus ühendatud jõulise, kõikvõimsa kiindumusega oma rahvasse. See oli uhke, sirgejooneline ja tegevõimas vanema tütar, keda E. Maasik meile laval elustas ja sellisena kandis näitleja väärikalt oma osa.

Nõrgemini nüansseerituks jäi Sirje osas Enna Maripuu. Tema Sirjes oli meeldivat õrnust ja haprust, kuid see polnud alati ühendatud siira elamusügavusega.

Tiit Kuusik Vambona sobis meeldivalt oma ossa. Temas oli põhjamaalasele omast tasakaalukust ja kindlust, julget mõtet ja mehlist tegu. Ta ei tõuse esile kangelasena, kuid tal on tublid mõtted ja tublid teod ja sellisena näemegi Vambona võitlevat eestlast. Paiguti tahaks aga siiski näha T. Kuusiku Vambos enam hoogu, enam tasuleekidest haarata laskmist. Sama võiks ütelda ka Martin Tarase kohta, kelle

Neeme jääb oma jõuliselt hoiakult küll eelmise varju, kuid kelles põleb samuti suur vabaduseiha ja õigluse nõudmine. Teise vaatusse lõpus tundus liigset sentimentaalsust.

Kui eelmised meesosad meid üldiselt päris hästi rahuldasiid, mänguliselt tõlgitsuselt hinnates, võib seda märksa vähem ütelda Benno Hanseni Mehise kohta. Mehis on kuju, mis peab tõusma oma väärikuselt ja elukogemuselt ooperi keskkujuks. Temas peaks olema nagu majesteetlikkustki, mida annavad Mehisele tema veel sisemiselt vaba eestlase hoiak ja vanema arukus. Mehis Benno Hanseni kehastatuna an-

Kulle — J. Johanson

dis ehk küll välist väärikust, kuid näitleja jättis ilmetamata selle kuju sisemise suuruse.

Jenny Siimon Lemme osas andis tagasihoidliku, kuid üsna südamliku emakuju ja Jaan Johanson Kulle osas tõi kujukalt esile tema negatiivsed jooni. Viimases vaatuses, kus kipuvad ilmema Kulle mõningad positiivsed viited, tundus näitleja mängus ülepingutamist.

Helmi Tohvelmanni tantsudes oli värskest ja osavat lavaruumi kasutamist. Tantsurühm polnud alati küll päris veatult täpne, kuid üldiselt oli mulje hästi meeldiv. Koor massistseenide osas rahuldus seekord paremini kui varemalt.

Vold. Haasile tahaks ütelda tänu nii leidlikkuse kui hea kunstimeele eest. Tema kõrgust rõhutavad lavapildid mitte üksnes ei mängi meeldiva taustana tegevustikule kaasa, vaid lausa petavad napile lavapinnale ruumi juurde. Nat. Mei kostüümide osas oli ühendatud lihtsust iluga ja kaunid taimedest saadud värvitoonid, nagu need ooperi sündmustiku kaasajal harrastati, veensid meid kostümeerija peenes ilumeelses. KARIN KASE — sk.